

Aleg 88 Wniosek.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. 1. załączoną pod 1/. ustawę zmieniającą postanowienia statutu krajowego;
2. 2. załączoną pod 2/. ordynację wyborczą sejmową.

Wnioskodawca:

Oleśnicki w. r.

Bohaczewski, Barabasz, Huryk, Ostapczuk, Mogilnicki, Mazikiewicz, Korol, Stapiński, Krempa, Effinowicz, F. Włodek, Bojko, J. Jaworski, Kuryłowicz, Gładziuk.

Ustawa

z dnia . . . . zmieniająca postanowienia §§ 3. i 12. statutu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem — ogłoszonego jako załącznik II-gi patentu z 26. lutego 1861 Nr. 20. Dz. p. p.

Art. I.

Postanowienia §§. 3. i 12. statutu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ogłoszonego jako załącznik II-gi patentu z 26. lutego 1861 Nr. 20. Dz. p. p. tracą w swoim dotychczasowym brzmieniu moc obowiązującą i mają na przyszłość obowiązywać w następującem brzmieniu:

§. 3.

Sejm składa się z stu sześćdziesięciu członków — a mianowicie:

a) z Arcybiskupów grecko-rzymsko i ormiańsko-katolickiego we Lwowie, rz. kat. księcia biskupa w Krakowie, gr. kat. biskupów w Przemyślu i Stanisławowie, rz. kat. biskupów w Przemyślu i Tarnowie. Na wypadek opróżnienia miejsc biskupa lub arcybiskupa jest członkiem Sejmu administrator dyecezyi;

b) Rektorów Uniwersytetu we Lwowie i Krakowie i Szkoły politechnicznej we Lwowie;

c) prezesa Akademii Umiejętności w Krakowie;

d) ze stu czterdziestu ośmiu wybranych posłów, a mianowicie:

1. trzydziestu siedmiu posłów z okręgów wyborczych miast i miasteczek.

2. stu jedenastu posłów z okręgów wyborczych złożonych z poszczególnych powiatów sądowych — względnie grup powiatów sądowych.

§. 12.

Dwóch członków Wydziału krajowego wybierają wirylnie członkowie Sejmu i posłowie wybrani z 37 okręgów wyborczych miast i miasteczek, dwóch członków Wydziału krajowego wybierają posłowie wybrani z 111 okręgów wyborczych złożonych z powiatów sądowych, względnie z grup powiatów sądowych, a innych dwóch członków Wydziału krajowego wybiera Sejm z pomiędzy siebie.

Każdy z tych wyborów następuje absolutną większością głosów. Kiedy taka większość nie da się przy pierwszym i dru-

gim wyborze osiągnąć, to należy przeprowadzić ściślejszy wybór między tymi dwoma kandydatami, którzy przy drugim głosowaniu otrzymali najwięcej głosów.

Na wypadek równości głosów rozstrzyga los.

Art. II.

Niniejsza ustawa ma wejść w życie z chwilą rozpisania najbliższych ogólnych wyborów sejmowych.

Sejmowa ordynacya wyborcza

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem
Krakowskiem.

Ustawa z dnia . . . . .

Art. I.

Sejmowa ordynacya wyborcza dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ogłoszona jako załącznik II. patentu z 26. lutego 1861 Nr. 20 Dz. u. p. traci w dotychczasowem swem brzmieniu moc obowiązującą i ma na przyszłość obowiązywać w brzmieniu następującem:

I. Okręgi i miejsca wyborcze.

§. 1.

Dla wyboru posłów do Sejmu galicyjskiego ustanawia się 140 okręgów wyborczych złożonych z następujących miejscowości i powiatów sądowych, względnie grup miejscowości i powiatów sądowych:

a) okręgi wyborcze złożone z poszczególnych miejscowości (miast i miasteczek):

1. Lwów.
2. Kraków.
3. Przemyśl.
4. Stanisławów, Halicz, Tyśmienica.
5. Tarnopol, Mikulińce, Zbaraż.
6. Tarnów-Tuchów-Wojnicz, Radłów, Zakliczyn.
7. Kołomyja, Zabłotów, Peczeniżyn.
8. Biała, Żywiec, Kenty, Andrychów, Milówka, Oświęcim, Sucha, Ślemień, Zator.
9. Wadowice, Kalwarya, Chrzanów, Jaworzno, Kszeszwowice, Liszki, Jordanów, Maków, Myślenice, Tenczynek, Trzebinia, Sułkowice, Lanckorona, Izdebnik, Zebrzydowice.
10. Podgórze, Skawina, Wieliczka, Dobrezyce, Gdów, Świątniki górne, Mogilany, Berzanów, Zabierzów, Niepołomice.
11. Bochnia, Wiśnicz, Brzesko, Okocim, Limanowa, Mszana dolna, Tymbark, Nowy Targ, Czarny Dunajec, Krościenko, Zakopane, Szozawnica.
12. Nowy-Sącz, Stary Sącz, Grybów, Muszyna, Krynica, Ciężkowice, Tylicz (?), Bobowa-Gorlice, Biecz, Żmigród, Brzostek, Pilzno.
13. Rzeszów, Jasło, Frysztak, Strzyżów, Krosno, Dębica, Ropczyce, Tyczyn, Głogów, Korczyn, Dukla.
14. Łańcut, Przeworsk, Leżajsk, Sokołów, Kolbuszowa, Ulanów, Nisko, Rozwadów, Tarnobrzeg, Mielec, Radomyśl, Dąbrowa, Żabno.
15. Sanok, Rymanów, Lisko, Bukowsko, Baligród,

Ustrzyki, Lutowiska, Dynów, Dubiecko, Bircza, Dobromil, Niżankowice, Brzozów, Zarszyn, Nowe Miasto.

16. Jarosław, Sieniawa, Radymno, Próchnik, Cieszanów, Lubaczów.

17. Sambor, Stary Sambor, Starasól, Turka, Borynia, Chyrów, Łuka, Rudki, Komarno.

18. Gródek, Mościska, Sądowa Wisznia, Jaworów, Krakowiec, Niemirów, Rawa ruska, Uhnów.

19. Sokal, Żółkiew, Kulików, Mosty Wielkie, Bełz, Kamionka strumiłowa, Busk.

20. Brody, Olesko, Łopatyn, Radziechów, Toporów, Zborów, Podkamień, Jezierna.

21. Złoczów, Przemyślany, Gliniany, Bóbrka, Założce, Sassów, Gologóry, Biały Kamień.

22. Drohobycz, Medenice, Podbuż, Borysław, Schodnica, Mikołajów nad Dniestrem.

23. Stryj, Skole, Rozdół, Żydaczów, Żurawno, Chodorów, Szczerzec.

24. Kałusz, Rożniatów, Dolina, Bolechów, Wojniłów, Bursztyn, Bołszowce, Jezupol.

25. Śniatyn, Nadwórna, Delatyn, Kosów, Kutry, Bohorodczany, Solotwina.

26. Brzeżany, Kozowa, Kozłów, Podhajce, Wiśniowczyk, Rohatyn, Tłumacz.

27. Trembowla, Skala, Grzymałów, Tłuste, Podwoleczyska, Kopyczyńce, Chorostków, Husiatyn, Probużna, Suchostaw.

28. Buczacz, Monasterzyska, Złoty Potok, Jazłowiec, Barysz, Czortków, Jagielnica, Budzanów, Janów koło Trembowli.

29. Horodenka, Obertyn, Ottynia, Gwoździec, Tłuste, Borszczów, Skala, Jezierzany, Mielnica, Zaleszczyki.

b) Okręgi wyborcze złożone z poszczególnych powiatów sądowych — względnie z grup powiatów sądowych:

30. Biała - Oświęcim.

31. Kenty - Andrychów.

32. Żywiec.

33. Milówka - Ślemień.

34. Chrzanów - Jaworzno.

35. Krzeszowice, Liszki.

36. Wadowice - Zator.

37. Kalwaria - Maków.

38. Myślenice - Jordanów.

39. Kraków (powiat sądowy zamiejski).

40. Pogórze - Wieliczka.

41. Skawina - Dobczyce.

42. Bochnia - Niepołomice.

43. Brzesko - Wojnicz.

44. Wiśnicz - Zakliczyn.

45. Tuchów - Radłów.

46. Tarnów.

47. Limanowa.

48. Mszana dolna, Krościenko, Czarny Dunajec.

49. Nowy Targ - Muszyna.

50. Stary Sącz, Ciężkowice.

51. Nowy Sącz.

52. Grybów - Biecz.

53. Gorlice.

54. Pilzno - Brzostek.

55. Jasło.

56. Frysztak - Żmigród.

57. Krosno.

58. Strzyżów - Dębica.
59. Ropczyce.
60. Rzeszów - Głogów.
61. Kolbuszowa.
62. Tyczyn.
63. Mielec - Radomyśl.
64. Dąbrowa - Żabno.
65. Leżajsk - Ulanów.
66. Nisko - Sokółów.
67. Tarnobrzeg - Rozwadów.
68. Łańcut.
69. Przeworsk.
70. Brzozów.
71. Dukla - Rymanów.
72. Sanok.
73. Lisko - Bukowsko.
74. Baligród - Lutowiska - Ustrzyki.
75. Dynów - Dubiecko.
76. Bircza - Niżankowice.
77. Przemyśl.
78. Dobromil - Stara sól.
79. Jarosław - Próchnik.
80. Radymno - Sieniawa.
81. Lubaczów - Cieszanów.
82. Sambor.
83. Stary Sambor - Łuka.
84. Turka - Borynia.
85. Rudki - Komarno.
86. Gródek - Janów.
87. Mościska.
88. Sądowa Wisznia - Krakowiec.
89. Jaworów.
90. Rawa ruska - Niemirów.
91. Bełz - Uhnów.
92. Żółkiew - Kulików.
93. Sokal.
94. Kamionka strumiłowa - Mosty Wielkie.
95. Busk - Olesko.
96. Lwów (powiat sądowy zamiejski).
97. Winniki.
98. Radziechów - Łopatyn.
99. Brody.
100. Zborów - Załóżce.
101. Złoczów.
102. Przemyślany.
103. Bóbrka - Gliniany.
104. Drohobycz.
105. Medenice - Podbuż.
106. Stryj.
107. Skole.
108. Żydaczów - Chodorów.
109. Mikołajów - Szczerzec.
110. Żurawno - Bolechów.
111. Kałusz.
112. Dolina - Rożniatów.
113. Rohatyn - Bołszowce.
114. Bursztyn - Wojniłów.
115. Bohorodczany - Sołotwina.
116. Stanisławów.
117. Halicz - Tyśmienica.
118. Nadwórna - Delatyn.

119. Kołomyja - Gwoździec.
120. Peczeniżyn - Żabie.
121. Kosów - Kutry.
122. Śniatyn - Zabłotów.
123. Brzeżany.
124. Kozowa - Wiśniowczyk.
125. Podhajce.
126. Tłumacz.
127. Tarnopol.
128. Zbaraż - Nowa wieś.
129. Mikulińce - Budzanów.
130. Trembowla.
131. Skałat, Grzymałów, Podwołoczyska.
132. Husiatyn - Kopyczyńce.
133. Buczacz.
134. Monasterzyska - Złoty Potok.
135. Czortków.
136. Horodenka.
137. Obertyn - Ottynia.
138. Borszczów.
139. Mielnica.
140. Zaleszczyki - Tłuste.

§. 2.

Z okręgów wyborczych 30., — 140., wyłączone są miejscowości, tworzące okręgi wyborcze 1. — 29.

§. 3.

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech, a inne w §. 1. wyliczone okręgi wyborcze po jednym pośle. Wszyscy uprawnieni do wyboru posła z jednego okręgu wyborczego stanowią jedno ciało wyborcze.

§. 4.

Na wypadek utworzenia w przyszłości nowych powiatów sądowych zatrzymują gminy do tych nowych powiatów przydzielone przynależność swoją do tego okręgu wyborczego, w którym są po myśli tej ustawy do głosowania uprawnione.

§. 5.

W każdym okręgu wyborczym jest w zasadzie miejscem wyborczym, każda miejscowość stanowiąca gminę, która wedle ostatniego spisu ludności liczy więcej niż 500 mieszkańców. Z miejscowości tego samego powiatu sądowego, liczących 500 lub mniej mieszkańców, położonych obok siebie — w tym samym okręgu wyborczym mogą być utworzone zbiorowe miejsca wyborcze.

Ziorowe miejsca wyborcze oznaczyć ma namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym — drogą rozporządzenia. Jedno zbiorowe miejsce wyborcze nie może obejmować gminy, względnie miejscowości z ludnością razem wyżej dwóch tysięcy mieszkańców. Głównem miejscem wyborczym każdego okręgu wyborczego, jest miejscowość w spisie 1. — 40. na pierwszym miejscu oznaczona.

II. O prawie czynnego i biernego wyboru.

§. 6.

Do wyboru posłów na Sejm krajowy jest uprawniony każdy własnowolny obywatel państwa, który ukończył 24. rok życia, co do którego nie zaszły przyczyny powodujące wedle obo-

wiązującej ustawy gminnej utratę czynnego prawa wyboru do reprezentacyi gminnej, a to w tej gminie, w której w dniu rozpisania wyboru jest co najmniej sześć miesięcy zamieszkały.

Osoby zamieszkałe na obszarach dworskich do gmin nieprzyłączonych, wykonują to prawo przy zachodzących tych samych warunkach w tych gminach, z jakimi dotyczący obszar dworski tworzy jedną miejscowość. Gdy takiej gminy niema, oznaczyć ma polityczna władza krajowa, w której gminie osoby na obszarze dworskim z żadną gminą jednej miejscowości nie tworzącym swoje prawo wyboru mają wykonywać.

§ 7.

W stałej lub czasowej służbie pozostający oficerowie i wogóle osoby należące do armii lub żandarmeryi, nie mogą w czasie czynnej służby, jak również w czasie czasowego urlopu ani wybierać, ani być wybranymi. Zakaz ten nie dotyczy jednak osób pozostających w służbie czynnej czasowo dla wypełnienia obowiązku ćwiczeń wojskowych.

§. 8.

Każdy wyborca może swe prawo wyboru wykonywać tylko w jednym okręgu wyborczym tylko osobiście.

§. 9.

Posłem sejmowym może być wybrany każdy, który:

- a) jest obywatelem austriackim;
- b) ma lat 30;
- c) znajduje się w pełnym używaniu wszystkich praw obywatelskich;
- d) ma według postanowień poprzednich tej ustawy prawo wybierać posła sejmowego w którejkolwiek kuryi wyborczej.

§. 10.

Od prawa wybierania i wybieralności wykluczone są te osoby, które z a s ą d z o n e zostały wyrokiem sądowym za jakąkolwiek zbrodnię, albo za przestępstwo kradzieży, sprzeniewierzenia, udziału w nich, oszustwa, lub za przewinienie bankructwa (§§. 460, 461, 463, 464 i 486 ust. karnej).

Ten skutek zasądzenia karnego ma ustąpić co do zbrodni wyszczególnionych w §. 6. pod liczbami 1 do 10 ustawy z 15. listopada 1867 (Nr. 131 Dz. p. p.) po ukończeniu kary, w innych zaś wypadkach po upływie lat pięciu, a co do przestępstw i przewinień wyżej wymienionych po upływie lat trzech, licząc od ukończenia kary.

Osoby, które popadły w konkurs, albo załagodziły swe bankructwa dobrowolną ugodą z wierzycielami przy współudziale sądu, nie mogą być wybrane posłem do Sejmu, jak długo trwa rozprawa konkursowa lub ugodowa.

III. O rozpisaniu i przygotowaniu wyborów.

§. 11.

Do przeprowadzenia wyborów wzywa Namiestnik, ogłaszając dzień, w którym mają się odbyć wybory posłów sejmowych w miejscach wyborczych, przeznaczonych niniejszą ordynacją wyborczą.

Dzień wyborów należy tak ustanowić, żeby można było poczynić wszelkie potrzebne przygotowania.

§. 12.

Rozpisanie ogólnych wyborów należy ogłosić w dziennikach krajowych, a także ogłoszeniami we wszystkich gminach kraju.

Między dniem ogłoszenia wyborów, a dniem wyboru musi upłynąć czas co najmniej sześciu tygodni.

§. 13.

W każdej gminie ma burmistrz, względnie naczelnik gminy ułożyć listę wszystkich wszystkich w tej gminie do wyboru uprawnionych w porządku alfabetycznym z podaniem charakteru i mieszkania każdego uprawnionego. Gdy w jakiejś gminie ma się odbywać wybór w więcej lokalach, a do każdego lokalu ma się przydzielić jakaś terytoryalna część miejscowości, mają listy dla uprawnionych w każdej takiej terytoryalnej części zamieszkałych ułożyć się osobno. Lista wyborcza ma być sporządzona co najmniej w dwóch egzemplarzach — jeden egzemplarz obowiązany naczelnik gminy i po ukończeniu wyborów utrzymywać w ciągłej ewidencji i dozwolić każdemu wgląd i odpisy.

§. 14.

Po ułożeniu listy wyborczej ma naczelnik gminy przedłożyć oba jej egzemplarze swojej bezpośredniej władzy politycznej pierwszej instancji, a prezydent stolicy politycznej władzy krajowej.

Dla miast niestolecznych, mających własne statuty wyznaczy polityczna władza krajowa starostwo, które ma zająć się zbadaniem ich list wyborczych. Polityczna władza ma dostrzeżone pomyłki w liście z urzędu poprawić i jeden egzemplarz tak poprawionej listy naczelnikowi gminy zwrócić.

§ 15.

Najpóźniej na 30 dni przed dniem wyboru ma w każdej gminie burmistrz, względnie naczelnik gminy poprawioną listę wyborczą wystawić w urzędzie gminnym do przeglądnięcia na przeciąg 14 dni. Zarazem ma to wystawienie listy obwieścić w gminie, a to tak przez publiczne ustne ogłoszenie, jak również przybicie pisemnego obwieszczenia na budynku gminnym i co najmniej w trzech, widocznych miejscach w gminie i oznaczyć **ośm dni** terminu do wniesienia reklamacyj, — tak jednakowoż, ażeby pomiędzy ostatnim dniem tego terminu, a dniem wyboru posła było najmniej 8 dni czasu.

W ogłoszeniu tem ma być dokładnie określony lokal, w którym lista do przeglądnięcia jest wyłożona, jak również ma być podanem do powszechnej wiadomości, że listę wolno przeglądać każdemu wyborcy każdego dnia od godziny 9 ej rano do 6- ej po południu. Listy wyborcze wolno każdemu przeglądać i brać sobie z nich odpisy.

W gminach liczących ponad 10 000 mieszkańców ma być lista wyborcza równocześnie z wyłożeniem jej wydrukowana i każdemu w godzinach urzędowych w lokalu, gdzie lista jest wyłożona, od dnia wystawienia po cenach druku sprzedawana.

§. 16.

Reklamacje przeciw listom wyborczym mogą wnosić uprawnieni do wyboru w odnośnym okręgu wyborczym z powodu pomieszczenia w liście do wyboru nieuprawnionych lub pomi-

nięcia do wyboru uprawnionych do rąk naczelnika odnośnej gminy ustnie albo na piśmie.

Naczelnik gminy obowiązany jest wniesione do rąk jego reklamacje w przeciągu 48 godzin przedłożyć starostwu powiatowemu a w miastach z własnymi statutami temu organowi politycznemu, którego Namiestnik do rozstrzygnięcia reklamacyj wyznaczy.

Starostwo powiatowe, względnie ten organ, obowiązany jest wniesione reklamacje bezzwłocznie rozstrzygnąć tak, żeby rozstrzygnięcie wniesioną reklamację w przeciągu dni trzech od jej przedłożenia powołanej do rozstrzygnięcia władzy doręzone było.

Przeciw temu rozstrzygnięciu wolno reklamującemu w przeciągu dni trzech od doręczenia wnieść odwołanie przez Starostwo powiatowe względnie polityczny organ, który wydał rozstrzygnięcie, do Namiestnika kraju.

Namiestnik rozstrzyga reklamacje ostatecznie, tak jednak, żeby pisemne jego rozstrzygnięcie reklamującemu przed dniem wyboru posła doręczone być mogło.

§. 17.

Listy wyborcze sprostowane wskutek rozstrzygnięcia reklamacji mają być przygotowane w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz przedłożyć ma naczelnik gminy Starostwu powiatowemu, a w miastach z własnymi statutami organowi politycznemu do rozstrzygnięcia reklamacyj ustanowionemu, — a drugi egzemplarz przechowa u siebie. Naczelnicy tych gmin, które są z innymi gminami do jednego zbiornego miejsca wyborczego przyłączone, mają przelać listy wyborcze ze swych gmin naczelnikowi tej gminy, która jako zbiorne miejsce wyborcze jest ustanowioną.

§. 18.

Na podstawie przedłożonych list wyborczych Starostwo powiatowe ma wystawić dla wyborców ze wszystkich gmin swego powiatu karty legitymacyjne, w której ma być powołana liczba porządkowa listy wyborczej, imię i nazwisko uprawnionego do wyboru, miejsce, w którym wybór ma się odbyć i oznaczenie czasu, w którym głosowanie ma się rozpocząć i ukończyć.

W miastach z własnymi statutami obowiązana jest do wygotowania kart legitymacyjnych Zwierzchność gminy.

Karty legitymacyjne mają być doręczone każdemu wyborcy za własnoręcznie potwierdzonym receptisem najpóźniej trzy dni przed dniem wyboru.

Doręczenie może nastąpić przez pocztę lub przez Zwierzchność gminy, w której wyborca zamieszkuje.

Równocześnie poda Starostwo powiatowe, a w miastach z własnymi statutami Zwierzchność gminna do powszechnej wiadomości, że każdy wyborca, któryby z jakiegokolwiek przyczyny karty legitymacyjnej nie otrzymał, może w przeciągu ostatnich dwóch dni przed wyborami otrzymać od tejże władzy duplikat karty legitymacyjnej. Zgłaszającemu się po taki duplikat wyborcy obowiązana jest odnośna władza także bezwarunkowo i bez jakiegokolwiek przeszkody wydać.

§ 19.

Równocześnie z kartami legitymacyjnymi ma być doręczona każdemu wyborcy karta do głosowania, zaopatrzona pieczęcią Starostwa powiatowego, a w miastach z własnymi statutami pieczęcią Zwierzchności gminnej z dodatkiem umieszczonym na

karcie legitymacyjnej, że głosy oddane na innych, taką pieczęcią nie zaopatrzonych kartach, będą uważane za nieważne.

Co do sposobu doręczania i wydania duplikatów kart do głosowania obowiązują postanowienia §. 18. co do kart legitymacyjnych.

§. 20.

Dla wyborów z każdego ciała wyborczego ustanowiony będzie ze strony c. k. Rządu komisarz wyborczy. Komisarza wyborczego ustanawiać ma dla ciał wyborczych z miast mających własne statuta c. k. Namiestnik kraju — dla wszystkich innych ciał wyborczych naczelnicy powiatowych władz politycznych tych powiatów, w których są główne miejsca wyborcze.

Ustanowienie komisarza wyborczego podane będzie do wiadomości wyborców najmniej na 8 dni przed dniem wyborów przez pisemne ogłoszenie, przybite na zwyczajnem miejscu ogłoszeń c. k. Starostwa powiatowego — a oprócz tego przez ustne ogłoszenie przed rozpoczęciem samego aktu wyborczego. Urząd komisarza wyborczego jest honorowym urzędem obywatelskim, od którego przyjęcia nikt — z wyjątkiem przeszkód nie dających się usunąć — uchylić się nie może.

IV. Wybór posła sejmowego

§. 21.

Wyborami z każdego ciała wyborczego, kieruje w obecności komisarza wyborczego komisya wyborcza, utworzona z tegoż ciała wyborczego, a składająca się z pięciu, a w gminach, których liczba mieszkańców przewyższa 10.000, z siedmiu członków wybranych przez wyborców w celu przeprowadzenia wyborów zebranych z pomiędzy osób do wyboru w tej gminie uprawnionych. W gminach wyżej 10.000 mieszkańców mogą przy zachodzących wymogach terytoryalnych być ustanowione komisye wyborcze w większej liczbie i każdej z nich odpowiednia terytoryalna część gminy przydzielona.

Rozstrzyga o tem polityczna władza powiatowa, a co do miast mających własne statuty — polityczna władza krajowa.

§. 22.

Komisya wyborcza złożona w powyższy sposób wybiera z pomiędzy siebie absolutną większością głosów przewodniczącego. Gdy absolutnej większości głosów osiągnąć się nie da, oznacza osobę przewodniczącego komisarz wyborczy.

Wszystkie uchwały komisyi wyborczej zapadają względną większością głosów bez względu na liczbę głosujących. Przewodniczący głosuje tylko przy równości głosów.

§. 23.

Karta legitymacyjna wydana wyborcom przez Starostwo nadaje im prawo wstępu do miejsca wyboru i zastępuje wezwanie do jawienia się w oznaczonym czasie do głosowania.

Z uderzeniem godziny na kartach legitymacyjnych jako początek aktu wyborczego oznaczonej, ma każdy wyborca wolny wstęp do lokalu wyborczego i nie może być z tegoż przed ukończeniem wyboru wydalonym.

§. 24.

Lokal wyborczy ma być w ten sposób urządzony, ażeby wszyscy do głosowania uprawnieni mogli być pomieszczeni w jednej sali i to w tej samej, w której urzęduje komisya wyborcza i komisarz wyborczy. Pod żadnym warunkiem nie może być

miejsce urzędowania tej komisji i komisarza w jakikolwiek sposób odosobione, oddzielone albo odgraniczone od miejsca, gdzie znachodzą się wyborcy. Stół, przy którym komisja i komisarz urzęduje, ma być ustawiony w środku lokalu wyborczego tak, ażeby wszyscy wyborcy mieli ze wszystkich stron wolny dostęp do tegoż i wszystkie czynności komisji mogli wszechstronnie kontrolować.

W lokalu wyborczym musi znachodzić się dostateczna ilość rekwizytów do pisania i miejsc, na których można by pisać.

Jak długo wybór nie zostanie skończony, musi przy stole znachodzić się nieprzerwanie co najmniej trzech członków komisji.

§. 25.

W oznaczonym dniu i godzinie zaczną się wybory w przeznaczonym miejscu bez względu na liczbę jawiących się członków w ten sposób, że napzód wybiera się i ukonstytuowuje się w sposób w §. 21. oznaczony komisja wyborcza, której ma być oddana lista wyborcza i przygotowane spisy głosowania.

§. 26.

O ile rozchodzi się o członków komisji wybrać się mających, nastąpi ich wybór przez wszystkich w lokalu wyborczym obecnych wyborców, uprawnionych do głosowania drogą ustnego głosowania. W celu przeprowadzenia tego głosowania złożoną będzie komisja prowizoryczna, złożona z naczelnika miejscowej gminy i jednego członka Rady gminnej, powołanego przez niego i jednego z pomiędzy obecnych wyborców, powołanego przez komisarza wyborczego. Komisja ta odbierze głosy obecnych wyborców w ten sposób, że jeden jej członek odczyta imiona wyborców z listy wyborczej, a drudzy dwaj będą zapisywać głosy oddane na członków komisji. Rezultat tego wyboru ogłosi komisarz wyborczy i natychmiast po ogłoszeniu ustąpi komisja prowizoryczna, a miejsce jej zajmie komisja wyborcza.

Bezpośrednio po złożeniu komisji nastąpi wybór jej przewodniczącego.

§. 27.

Przewodniczący komisji wyborczej ma zebranim wyborcom przedstawić treść §§ ów 9, i 10. ordynacji wyborczej co do warunków, potrzebnych na posła, ma im wyjaśnić sposób głosowania i obliczenia głosów, a w końcu wezwać, aby swoje głosy oddawali wedle swobodnego przekonania, bez wszelkich samolubnych celów, tak jak to uważają wedle swojej najlepszej wiedzy i sumienia za najodpowiedniejsze dla ogólnego dobra.

§. 28.

Jeżeli kto przed rozpoczęciem głosowania podniesie zarzuty przeciw którejkolwiek osobie, wciągniętej do listy wyborczej, że ta osoba nie jest uprawnioną do wybierania posła, bo od czasu ułożenia listy wyborców utraciła któryś z warunków prawa wyborczego, to co do tego zarzutu ma natychmiast powziąć uchwałę komisja wyborcza i to bez wszelkiego rekursu.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem głosowania ma komisja wyborcza przekonać się, czy urna przeznaczona do wrzucania kartek głosowania jest próżną.

§. 29.

Głosowanie na posła rozpoczyna się tem, że najprzód oddają swoje kartki głosowania członkowie komisji wyborczej.

Następnie wywołuje jeden członek komisji wyborczej do głosowania wszystkich wyborców w porządku, jak ich imiona były wpisane w liście wyborczej.

Wyborcy, którzy przyszedli na wybory już po wywołaniu ich imion, muszą po odczytaniu całej listy zgłosić się w komisji wyborczej i oddać swoje kartki głosowania.

§. 30.

Każdy do głosowania przywołany wyborca, okazując swoją kartę legitymacyjną, ma oddać komisji kartkę do głosowania, w której ma być nazwaną do kładnie ta osoba, która ma zostać posłem sejmowym.

Jeżeli jakie ciało wyborcze ma wybierać dwóch lub kilku posłów, ma każdy wyborca podać tyle imion, ilu posłów wybrać należy.

Każdy wyborca, do urny wyborczej przywołany, ma prawo żądać przed oddaniem głosu, ażeby dano mu czystą kartkę do głosowania, zaopatrzoną pieczęcią urzędową. W takim wypadku obowiązany jest komisarz wyborczy, któremu przed wyborem polityczny urząd powiatowy, względnie w miastach o własnych statutach Zwierzchność gminna ma dostarczyć odpowiedniego zapasu kartek do głosowania — bezzwłocznie dać jeden egzemplarz karty do głosowania na żądanie wyborcy, bez względu na to, czy taka karta była mu już przedtem doręczona, a przewodniczący komisji jest obowiązany dać temu wyborcy krótki przeciąg czasu i możliwość, ażeby albo sam kartkę w lokalu wyborczym wypełnił, albo drugiemu wyborcy poruczył ją wypełnić.

§ 31.

Jeżeli przy głosowaniu zajdzie jaka niepewność co do tożsamości wyborcy, to o tem orzeka natychmiast bez rekursu komisja wyborcza.

§. 32.

Imię każdego wyborcy, który oddał swój głos, ma komisja wyborcza wciągnąć do spisu głosowania, mającego się prowadzić w dwu egzemplarzach.

Nieważnymi są te głosy wyborców, któreby oddano z jakimś zastrzeżeniem, albo z jakimś nakazem dla posła wybrać się mającego.

O ważności lub nieważności poszczególnych głosów rozstrzyga natychmiast komisja wyborcza bez rekursu.

§. 33.

Komisja wyborcza obowiązana jest prowadzić protokół z aktu wyborczego, w którym mają być zamieszczone w szczególności wszystkie orzeczenia komisji, uchwalone w wypadkach, niniejszą ustawą przewidzianych.

Wybory powinny się odbyć w przeciągu wyznaczonego dnia. Jeżeli jednak zaszło coś takiego, że nie możnaby rozpocząć, dalej prowadzić, albo ukończyć wyboru, to komisja wyborcza może dalszą czynność wyborczą za zgodą komisarza wyborczego odłożyć na następny dzień. O tem należy uwiadomić wyborców w taki sposób, jakiego zwykle używa się w dotyczącem miejscu.

§. 34.

Czas, przeznaczony do głosowania, nie może być krótszym od przeciągu czterech godzin.

Po upływie czasu, przeznaczonego do oddania głosów, ma obwieścić przewodniczący komisji wyborczej, że głosowanie ukończone; jednak wyborcom, którzy w chwili tej jeszcze głosów nie oddali, nie może być odjętą możność oddania głosów. Następnie ma komisja sprawdzić zgodność liczby oddanych kartek z liczbą wyborców, zapisanych w spisie głosowania, poczem cała komisja wyborcza i komisarz wyborczy mają podpisać obydwaj spisy głosowania i ma się natychmiast przystąpić do otwarcia kartek i obliczenia głosów.

Czynność ta ma być przeprowadzoną jawnie w obecności i przy wglądzie wszystkich wyborców w następujący sposób:

Przewodniczący komisji wyciąga z urny po jednej kartce, otwiera każdą z osobna i odczytuje imię kandydata na niej umieszczone, poczem podaje odczytaną kartkę drugiemu członkowi komisji, który prawdziwość odczytanego imienia potwierdza — i kartki w takim porządku, jak były oddane, otwarte składa. Równocześnie dwóch innych członków komisji prowadzi listy głosowania w ten sposób, że zapisują przy pierwszym głosie, który otrzymał kandydat na posła, jego imię i nazwisko i przy nim liczbę „1“, — przy drugim liczbę „2“ i t. d.

§. 35.

Gdy kartka do głosowania mieści w sobie więcej imion, niż ma być wybranych posłów — to imiona dalej napisane, o ile liczbę posłów wybrać się mających przewyższają, uważają się jako zupełnie nie napisane i zupełnie się nie uwzględniają. Kiedy na kartce napisano mniej imion, niż wynosi liczba posłów wybrać się mających, to głosy przez napisanie tych imion oddane są ważne. Kiedy imię jednej i tej samej osoby na tej samej kartce kilka razy jest napisane, liczy się przy obliczeniu głosów tylko jako jeden głos.

Imiona nie jasne i niedokładne do tego stopnia, że niema pewności, którą osobę oznaczają — uważają się jako głosy nieważne. Orzeka o tem komisja wyborcza, a orzeczenie jej ma być w protokole zamieszczone.

§. 36.

Po obliczeniu głosów podaje przewodniczący komisji rezultat tegoż do wiadomości wyborców, poczem wszyscy członkowie komisji i komisarz wyborczy podpisują protokół i listy głosowania i przewodniczący komisji oddaje wszystkie akta wyborcze komisarzowi wyborczemu. Członek komisji nie chcący podpisać protokołu, ma prawo umieścić w tymże protokole przyczyny, dla których odmawia podpisu.

Gdy rezultat wyboru posła ma być obliczony w głównym miejscu wyboru — przedsiębierze przewodniczący komisji w obecności wszystkich członków komisji i wyborców znachodzących się w lokalu wyborczym opieczetowanie wszystkich aktów wyborczych razem z kartkami głosowania pieczęcią urzędową miejscowej zwierzchności gminnej, umieszcza na zewnątrz napis oznaczający treść i oddaje tak opieczetowane akta wyborcze komisarzowi wyborczemu, który obowiązany jest odesłać je bezzwłocznie do c. k. Starosty powiatowego głównego miejsca wyboru. Każdemu z członków komisji przysługuje prawo przyłożyć także swoją prywatną pieczęć.

Na zewnętrznej stronie opieczetowanych aktów umieścić ma przewodniczący komisji imię i nazwisko kandydata, który

w tem miejscu wyboru otrzymał najwięcej głosów i liczbą głosów, jaka na niego padła.

§. 37.

Zbadanie i ogłoszenie ogólnego rezultatu wyboru należy do głównej komisji wyborczej w głównem miejscu wyboru zebrać się mającej.

Komisję tę zwołuje najdalej do trzech dni po nadesłaniu aktów wyborczych ze wszystkich miejsc wyborczych dotyczącego okręgu wyborczego Starosta powiatowy głównego miejsca wyboru. Komisya ta składa się z siedmiu członków, a mianowicie z naczelnika gminy głównego miejsca wyboru, lub jego zastępcy, dwóch członków rady gminnej głównego miejsca wyborczego przez tegoż naczelnika powołanych, dwóch członków z pomiędzy uprawnionych do wyboru tego samego okręgu wyborczego przez komisarza wyborczego głównego miejsca wyboru powołanych, a w końcu z dwu kandydatów na posła w tym okręgu wyborczym, którzy wedle dat na zewnętrznej stronie nadesłanych z poszczególnych gmin aktów wyborczych umieszczonych, w największej liczbie poszczególnych miejsc wyborczych tego okręgu wyborczego najwięcej głosów otrzymali.

Na wypadek, gdyby we wszystkich miejscach wyborczych danego okręgu wyborczego jeden i ten sam kandydat otrzymał największą ilość głosów — względnie gdyby w dniu urzędowania głównej komisji wyborczej jeden lub oba kandydaci do tegoż nie zgłosili się powołuje jednego względnie i dwóch ostatnich członków komisji z pomiędzy wyborców dotyczącego okręgu wyborczego komisarz wyborczy głównego miejsca wyboru.

Komisya urzęduje w obecności komisarza wyborczego głównego miejsca wyboru — w lokalu możliwie najobszerniejszym, urządzonym w sposób w § 24 tej ustawy oznaczonym, przyczem mają wszyscy wyborcy prawo być obecnymi w miarę objętości miejsca.

§. 38.

Komisya przyjmuje z rąk komisarza wyborczego opieczętowane akta, nadesłane ze wszystkich miejsc wyborczych i stwierdza nienaruszenie pieczęci.

Każdemu z członków komisji wyborczych poszczególnych miejsc wyborczych tego okręgu wyborczego, którzy po myśli §. 36. tej ustawy przyłożyli na akta wyborcze swoje prywatne pieczęcie, wolno żądać od komisarza głównego miejsca wyborczego przed rozpakowaniem aktów zbadania, czy przyłożona przez dotyczącego wyborcę pieczęć jest nienaruszoną.

Komisya wybiera z pomiędzy siebie przewodniczącego absolutną większością głosów. Gdyby taka większość nie dała się osiągnąć, mianuje przewodniczącego z pomiędzy członków komisji komisarz wyborczy. Następnie przystępuje komisya do obliczenia głównego rezultatu wyboru na podstawie obliczeń dokonanych przez komisye wyborcze poszczególnych miejsc wyborczych.

Rezultat ogólnego obliczenia ogłosi obecnym przewodniczący komisji.

Co do całej czynności komisji spisany będzie protokół, który podpiszą wszyscy członkowie komisji i komisarz wyborczy.

§. 39.

Za wybranego posłem ma się ten uważać, kto otrzymał więcej jak połowę wszystkich oddanych ważnych głosów.

§. 40.

Gdy przy głosowaniu nie padła na nikogo taka większość głosów, należy zarządzić ściślejszy wybór. Wybór ten ma zarządzić c. k. Starosta powiatowy głównego miejsca wyboru we wszystkich dotyczących miejscach wyborczych, a rezultat tych wyborów będzie obliczony po myśli powyższych postanowień niniejszej ustawy.

§. 41.

Przy ściślejszym wyborze mają wyborcy ograniczyć się tylko na tych kandydatach, którzy po wybranych absolutną większością otrzymali najwyższą liczbę głosów.

Liczba kandydatów przychodzących do ściślejszego wyboru musi być zawsze dwa razy większą niż liczba posłów wybrać się mających. Przy równości głosów rozstrzyga los, kto ma przyjść do ściślejszego wyboru.

Każdy głos, padający przy ściślejszym wyborze na osoby nie przeznaczone do tego wyboru, ma się uważać jako nieważny.

Gdy przy ściślejszym wyborze wszystkie oddane ważne głosy będą podzielone pomiędzy wszystkich do tego wyboru przeznaczonych kandydatów w równych częściach tak, że każdy z nich ma za sobą połowę wszystkich głosów — wtedy rozstrzyga o wyborze los, przez przewodniczącego komisji wyborczej wyciągnąć się mający.

Gdy poza tym wypadkiem! głosowanie nie doprowadza do absolutnej większości, należy zarządzić i dalsze wybory ściślejsze, aż dopóki nie osiągnie się absolutnej większości, co do wszystkich, mających się wybrać posłów, lub wymienionej w poprzednim ustępie równości głosów dla wszystkich osób, przeznaczonych do ściślejszego wyboru, w którym to ostatnim wypadku los rozstrzyga ostatecznie o wyborze.

Ci uprawnieni wyborcy, którzy przy pierwszym wyborze zupełnie nie głosowali, nie są jeszcze dlatego wykluczeni od wykonania tego prawa przy wyborze ściślejszym.

§. 42.

Gdy w końcu wybór przepisanej w dotyczącym okręgu wyborczym liczby posłów zostanie należycie przeprowadzony, ma być zamknięty protokół czynności wyborczej i podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej jak również przez komisarza wyborczego, następnie z dołączeniem wszystkich kartek głosowania opieczetowany i komisarzowi wyborczemu w celu przesłania c. k. Namiestnikowi oddany.

§. 43.

Namiestnik ma, przeglądawszy akta wyborcze jemu nadesłane, każdemu wybranemu posłowi, co do którego nie zachodzą przyczyny wykluczające go po myśli niniejszej ustawy od obieralności, doręczyć certyfikat wyborczy.

Certyfikat ten uprawnia wybranego posła wstąpić do Sejmu i usprawiedliwia domniemanie ważności na tak długo, dopóki Sejm inaczej nie postanowi.

§. 44.

Wszystkie akta wyborcze ma następnie c. k. Namiestnik przesłać Wydziałowi krajowemu.

Wydział krajowy jest obowiązany zbadać akta wszystkich wyborów i przedstawić co do wszystkich swoje wnioski Sej-

mowi, a to najdalej do roku od dnia przeprowadzenia wyborów. Sejmowi przysłuży prawo ostatecznego rozstrzygnięcia o ważności każdego poszczególnego wyboru.

Postanowienia końcowe.

§. 45.

Do ważności uchwały Sejmu o zmianie postanowień tej ustawy potrzeba obecności co najmniej dwóch trzecich części wszystkich posłów,

Gdy taka liczba posłów jest obecną, zmiana może nastąpić absolutną większością głosów obecnych.

Art. II.

Ustawa ta ma wejść w życie z chwilą rozpisania najbliższych ogólnych wyborów sejmowych.
